

leg nevelő munkáját, a balilla-intézménynek a *testi, erkölcsi és katonai nevelés* körüli feladatait s a fiatal fasisztták szervezeteiben és a kulturális propaganda-intézetekben folyó *politikai nevelés* jelentőségét. A nevelést Mussolini felfogása szerint, úgy, mint a kemény spártai népnél, az állam végezheti legeredményesebben, ha kénytelen is a munka egy részét — megbékélt lélekkel — az egyháznak átengedni.

A könyvnek ezekben a középponti fejezeteiben s általában a pedagógiai idealizmusról szóló szakaszban látja Mester János maga is fejtegetéseinek leglényegesebb-részeit, mert a pedagógiai idealizmus gondolataiban és intézményeiben éli ki magát az olasz nemzeti lélek, az olasz nemzet egész sorsa, ennek érvényesülése biztosítja az olasz nemzet boldogulását a jövődő nehéz napjaiban.

Mikor Mester János megírta monografiáját, mely rövidsre törekvő tömör stílusa mellett is 35 ívnyi terjedelmével az alapos tárgyalás benyomását keltetheti az olvasóban s a komolyan-való értékelhetőség igényével lép föl, s mikor a hozzáfűzött gazdag, főleg olasznyelvű irodalmi utalásokkal, pontos tantervi és statisztikai táblázataival, általában teljes tudományos apparátusával még megbízhatóbbá és használhatóbbá tette könyvét, arra a túltengésre is gondolt, mellyel a német szellem száz esztendő óta a maga bélyegét nyomta rá a magyar kultúrára. Ennek ellensúlyozására a régibb századokban oly áldásos olasz művelődési hatásnak újabb közvetítése is célul lebegett szemei előtt, az a hit, hogy az olasz kultúrkörbe való újabb bekapcsolódás jótékony hatással volna a magyar művelődésre s a német kultúrhatással szemben szükséges okos váltógazdaságra vezetne. Ilyen értelemben mint a mai Olaszország megismerésének kútforrása is értékes alkotás és jelentős tett Mester János könyve irodalmunkban.

Gyulai Agost.

Lengyel Imre: A modern nyelvoktatás főbb tényezői a már meglévő nyelvi ismeretek (anyanyelv) szempontjából. (A Magyar Kir. Tisza István-Tudományegyetem Pedagógiai Szeminárium és Pszichológiai Intézete könyvsorozata.) Debrecen, 1936. 52 l.

Az anyanyelv szerepe és jelentősége az idegennyelvi oktatásban sokat vitatott kérdése a modern nyelvtanításnak. Vannak, akik módszeres eljárásokban túlzottan nagy szerepet juttatnak az anyanyelvnek, vannak, akik teljesen kirekesztik az oktatásból. E két szélsőség közt sok változat ismeretes, de nyelvlélektanilag kellőképpen megokolható didaktikai elv még nem alakult ki. A szerző azt a célt tűzte maga elé, hogy vizsgálat tárgyává teszi „az anyanyelvi tényezőknek a hatását a modern nyelvi oktatás néhány fontosabb mozzanatában... és a lehetőség szerint tisztázni akarja azokat a módszertani problémákat, amelyeknek a forrása a már meglévő nyelvi, a legtöbb esetben anyanyelvi kincs”. Ez lényegében nyelvlélektani célkitűzés, mert hiszen itt főképp nyelvlélektani tényezők vizsgálatáról van szó. Fejtegetéseinek javarésze ezért nyelvlélektani természetű. Mivel azonban nyelvlélektani fejtegetései nem egységes lélektani alapon nyugszanak, mert hol a Herbart-féle, hol a Wundt-féle lélektani alapon magyaráz, ebből következik, hogy megállapítá-

sai is különböző értékűek. Ezzel szemben nélkülözük azokat az újabb nyelvélektani alapvetéseket, amelyek például egy *Weisgerber* (Muttersprache und Geistesbildung, Das Problem der inneren Sprachform und seine Bedeutung für die deutsche Sprache), vagy *Schmidt—Rohr* (Die Sprache als Bildnerin der Völker), vagy *Linde E.* (Geistesbildung durch Sprachbildung) munkáiban jutnak kifejezésre. Így azután belecsúsznak a munkába olyan tévedések, amelyek a modern nyelvélektanban tisztázva vannak; hogy csak egyet említsünk, a nyelv külső és belső alakjának magyarázata. A szerző azt mondja (13. l.): „A beszéd és a nyelv elnevezés — hála a magyar nyelv kitűnő kifejezőképességének — a nyelvtudományban általánossá vált külső és belső nyelvalakot jelöli.“ Ez tévedés, mert igaz, hogy a beszéd a nyelvnek érzékelhető, pszichofiziológiai megnyilatkozása, de amikor a nyelvtudományban a nyelv külső és belső alakjáról beszélünk, akkor nem a nyelv funkciójára, nem az izommozgás révén megnyilatkozó beszédre gondolunk, hanem a nyelvnek mint tiszta lélektani valóságnak hang- és alakotani formáira, ezek alkotják a nyelv külső alakját; belső alakja pedig nem más, mint a szók, kifejezések jelentéstartalmának összessége és szintaktikus szerkezete.

A munka különböző fejezetei foglalkoznak a természetes és mesterséges nyelvtanulás lelki folyamatával, a mondatnak, a szónak és hangnak a nyelvtanulásban való lélektani jelentőségével és szerepével. Az egyes fejezetek címei azonban néha oly szerencsétlenül vannak fogalmazva, hogy nem tűnik ki belőlük, miről is van bennük szó. Így például az egyik fejezet címe „A kiejtés“ (38. l), de nem a kiejtésről, hanem a hang lélektani jelentőségéről és szerepéről van benne szó. Ezek a fejezetek sok érdekes és értékes fejtegetést tartalmaznak, de inkább elméleti jellegűek, a gyakorlati ember számára nem sokat mondanak. A gyakorlati vonatkozású fejtegetések nincsenek kellőképpen kidomborítva. Kívánatos lett volna minden fejezet végén összefoglalni, hogy a nyelvélektani megállapítások folytán mi az, ami a gyakorlat számára irányadó lehet. Mert minden nyelvélektani kutatásnak a módszer szempontjából csak az lehet a célja, hogy a gyakorlat számára megállapítsa az egyedül helyes oktatás menetét.

Vannak véleményünk szerint olyan fejezetek is, mint például „A nyelvtanár személyisége“ vagy „A modern nyelvtanítás célja“, amelyek kiütöknének a munka kereteiből, nincsenek a címben foglalt témával összhangban. Mindezekről eltekintve meg kell állapítanunk, hogy ez a nagy újszerűtetről tanúszkodó munka igyekszik egy tudományosan megalapozott nyelvtanítástan számára adatokat szolgáltatni, és reményt nyújt arra, hogy a lelkes szerző téren nemcsak az elméleti, hanem a gyakorlati oktató számára is értékes munkát fog alkotni.

Lux Gyula.

Márosi Máday István dr.: Az egyke-kérdés. *Benedek László dr.* előszavával.

Kny. a Gyermekevédelem 1935-i 1—3. számából. Budapest, 1935. 38. lap.

E tanulmány inkább szociológiai, mint pedagógiai jellegű, viszont a kérdés, melyet tárgyal, annyira fontos, hogy mindenkinek foglalkoznia kell vele, akinek szívbeli ügye népünk és nemzetünk fennmaradása, jövője.